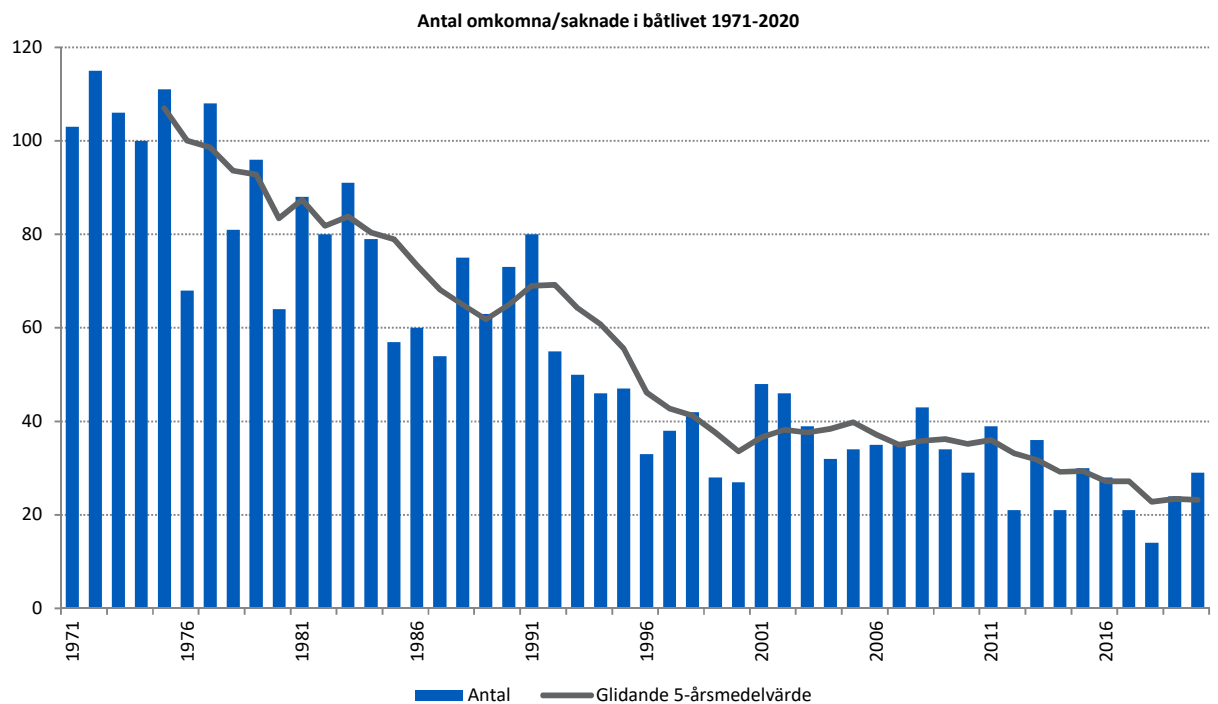

Sjösäkerhetsrådets årsrapport 2020

Diagrammet visar antalet omkomna och saknade i båtlivet per år för perioden 1971–2020 och det glidande 5-årsmedelvärdet under perioden. Under 2020 omkom 29 personer.

© Transportstyrelsen

Sjö- och luft
Hållbar utveckling

Dnr/Beteckning TSS 2021-1171

ISBN

Författare Sektionen för analys

Månad År December 2021

Eftertryck tillåts med angivande av källa.

Innehåll

INNEHÅLL	3
1 INLEDNING	4
2 SJÖSÄKERHETSRADETS MEDLEMMAR 2020	5
3 RÅDETS MÖTEN	6
4 OMKOMNA I BÅTLIVET	6
4.1 Transportstyrelsens etappmål för omkomna är uppnått	6
4.2 Detaljerad genomgång av omkomna i båtlivet	7
4.3 Vattenskyddade mobiler som livräddare	11
5 PERSONSKADOR	11
6 INSAMLING AV OLYCKSDATA	12
7 MARKNADSKONTROLL	13
8 SÄSONGENS VÄDER	13
9 MEDLEMMARNAS AVRAPPORTERING OM DET GÅNGNA ÅRET	14
9.1 Kustbevakningen	14
9.2 Sjöfartsverket	15
9.3 Sjöräddningssällskapet	18
9.4 SMHI	19
9.5 Svenska Båtunionen	19
9.6 Svenska Kanotförbundet	20
9.7 Svenska Livräddningssällskapet	21
9.8 Transportstyrelsen	27

1 Inledning

Sjösäkerhetsrådets medlemmar har under 2020 arbetat inom sina egna organisationer med olika informationskampanjer, såväl säkerhetshöjande åtgärder i förebyggande syfte som skarpa insatser såsom sjö- och livräddning.

Årsrapporten sammanfattar vad som hände inom båtlivet under 2020. Totalt redovisas 29 omkomna personer i fritidsbåtsolyckor i Sverige. Antalet omkomna har därmed ökat något sett till föregående år, men det är viktigt att komma ihåg att det rör sig om låga tal, varför några få händelser kan ge förhållandevis stor påverkan på statistiken. Oavsett olycksorsak är varje omkommen person i båtlivet en tragisk händelse och en påminnelse om att säkerhetsarbetet måste fortgå.

Samtidigt är det också viktigt att komma ihåg att sjösäkerheten i Sverige är god, och varje år genomförs många lyckade räddningsuppdrag. Dagens moderna teknik möjliggör för fler larmmöjligheter och vi ser många gånger att den som lyckas larma, har flytväst på och är lämpligt klädd oftast blir räddad till livet.

Från 2011 till 2020 har antalet omkomna beräknat som ett 5-årigt glidande medelvärde minskat från 36 till 23. Det innebär att målet som formulerades i Strategi säkrare båtliv 2020¹, högst 25 omkomna per år, är uppnått.

Sjösäkerhetsarbetet kommer nu att fortsätta med nya utmanande transportpolitiska mål. De nya målen innebär att antalet omkomna i fritidsbåtsolyckor fram till 2030 ska halveras och antalet skadade ska minska med minst 25 procent.

Jag vill avsluta genom att rikta ett varmt tack till alla medlemmar för deras fortsatta engagemang och goda arbete i Sjösäkerhetsrådet. Nu blickar vi framåt och fortsätter arbeta tillsammans för att främja ett livskraftigt, trivsamt och säkert båtliv i Sverige!

Gunnar Ljungberg

Ordförande, Sjösäkerhetsrådet

Sjö- och luftfartsdirektör, Transportstyrelsen

---

¹ <https://www.transportstyrelsen.se/sv/publikationer-och-rapporter/Publikationer/Sjofartspublikationer/Fritidsbatliv/sakrare-batliv-2020-broschyr/>

2 Sjösäkerhetsrådets medlemmar 2020

Gunnar Ljungberg ordf.	Transportstyrelsen
Lars-Göran Nyström sekr.	Transportstyrelsen
Staffan Littorin	Försvarsmakten
Krister Ek	Nordisk Yacht Assurance
Klas Hjærtstam	Gästhamnsföreningen
Annette Stedt	Kustbevakningen
Fredrik Hallerström	Kustbevakningen
Rino Carlsson	Polisen
Frans Dahlén	Polisen
Lynn Ranåker	Räddningstjänst syd
Anneli Borg	Sjöfartsverket
Johan Wahlström	Sjöfartsverket
Maria Boman	Sjöfartsverket
Sebastian Irons	Sjöfartsverket
Carina Eriksson	Sjöfartsverket
Mikael Hinnerson	Sjöräddningssällskapet
Fredrik Falkman	Sjöräddningssällskapet
Niklas Jendebý	Sjöräddningssällskapet
Daniel Andersson	SMHI
Bengt Olsson	Sportfiskarna
Peter Karlsson	Svenska Båtunionen
Hans Öhlund	Svenska Båtunionen
Katinka Ingves	Svenska Kanotförbundet
Fredrik Norén	Svenska Kryssarklubben
Peter Follin	Svenska Kryssarklubben
Per Berkhuisen	Svenska Kryssarklubben
Mikael Olausson	Livräddningssällskapet
Marie Björling-Duell	Svenska Seglarförbundet
Mats Eriksson	Sweboat
Christer Bergström	Transportstyrelsen
Egil Wright	Transportstyrelsen
Philip Kempe	Transportstyrelsen
Andreas Tapani	Transportstyrelsen
Anna Petersson	Transportstyrelsen
Erika Persson	Transportstyrelsen
Anders Johansson	Transportstyrelsen

Ovanstående medlemmar har deltagit i ett eller flera av Sjösäkerhetsrådets möten under året. Vid enstaka tillfällen har andra personer än ordinarie medlemmar deltagit. Dessa framgår av minnesanteckningar från respektive möte.

3 Rådets möten

Sjösäkerhetsrådet har under året genomfört tre möten, ett i Stockholm och två i Norrköping, varav de två i Norrköping var via Skype. På mötena har bland annat följande behandlats:

- Flytvästanalys.
- Båtlivsundersökning.
- Arbetssätt i Sjösäkerhetsrådet.
- Livräddningssällskapets flytvästkampanj Wear-it.
- 15-årsgräns för att köra vattenskoter.
- Utvecklingen av Strada.
- Den ökade aktiviteten hos Försvarsmaktens fartyg, med viktiga följder för båtägare att tänka på.

4 Omkomna i båtlivet

4.1 Transportstyrelsens etappmål för omkomna är uppnått

Regeringens etappmål för båtlivet var att antalet omkomna per år fortlöpande skulle minska och att antalet allvarligt skadade per år skulle halveras från år 2007 till 2020.

Transportstyrelsen har, tillsammans med en särskild strategigrupp, preciserat ett mål för antalet omkomna och skadade i fritidsbåtsolyckor².

Målet har varit att minska antalet omkomna från 00-talets dryga 35 personer per år till 25 personer. Antalet presenteras i form av ett glidande 5-årsmedelvärde. År 2011 påbörjades Transportstyrelsens arbete med att registrera mer information om olyckorna och det glidande medelvärdet låg då på 36. År 2020 var medelvärdet nere i 23, vilket innebär att målet om 25

---

² Enligt *Strategi säkrare båtliv 2020*.

personer är uppnått. Även om varje dödsfall inom båtlivet är beklagligt visar statistiken på en stabiliserad nivå som är lägre än tidigare.

Tabell 1. 5-årigt glidande medelvärde för antal omkomna/saknade 2016–2020

2016	2017	2018	2019	2020
27	27	23	23	23

4.2 Detaljerad genomgång av omkomna i båtlivet

Under 2020 omkom 29 personer i fritidsbåtsolyckor. Trots fler omkomna än under de senaste åren är 2020 att betrakta som ett genomsnittligt år sett på lite längre sikt.

Tabell 2. Antal omkomna/saknade per år 2016–2020

2016	2017	2018	2019	2020
28	21	14	24	29

Här följer en detaljerad genomgång av fakta om de omkomna under 2020.

- I minst 16 av fallen var personen ensam ombord vid olyckstillfället. För 2 av de omkomna saknas uppgift om huruvida personen var ensam.
- 2 av de omkomna var kvinnor.
- Minst 4 av de omkomna var utländska medborgare. Det kan dock finnas ett mörkertal, då Transportstyrelsen inte alltid får uppgifter om nationaliteten hos de omkomna.
- I minst 4 av fallen bar personen flytväst vid olyckstillfället. För 6 av de omkomna saknas uppgift om huruvida flytväst användes.
- I minst 12 av fallen omkom personen i samband med en fisketur. Uppgifterna om huruvida fiske har varit aktuellt vid olyckshändelsen är ibland osäkra. För 2 av de omkomna saknas uppgift om huruvida olyckan skedde i samband med en fisketur.
- 19 personer omkom i insjöar.
- 6 personer omkom vid färd i skärgård utanför hamnområde.
- 4 personer omkom vid en brygga eller kaj.
- 3 personer omkom i hamn.

- 15 personer omkom på kommunalt område och minst 12 på statligt område.

Observera att en och samma olycka kan förekomma flera gånger i kategoriseringen av farvatten. Exempelvis kan en person ha omkommit i en insjö vid hamn. För en av de omkomna saknas uppgift om farvattentyp och för 2 omkomna saknas uppgift om kommunalt/statligt område.

Vid dödsolyckorna var följande typer av båtar inblandade:

- 7 öppna motorbåtar
- 7 roddbåtar
- 4 beboeliga motorbåtar
- 4 kanoter
- 2 vattenskotrar
- 2 beboeliga segelbåtar
- 3 okända båttyper.

Observera att en och samma olycka kan förekomma fler än en gång i ovanstående kategorisering. För 3 av händelserna saknas uppgift om båttyp helt.

Av de omkomna hade 12 personer alkohol i kroppen vid olyckstillfället. För vissa av personerna är det anmärkningsvärt höga halter som förekommer, som högst 2,7 promille. Minst 3 av personerna med alkohol i kroppen har enligt vittnen uppträtt berusat. För en av de omkomna saknas uppgift om huruvida personen hade alkohol eller narkotika i kroppen. Det här innebär att mindre än hälften av dödsfallen var alkoholrelaterade.

Tabell 3. Alkoholhalt i promille hos omkomna 2020

Alkoholhalt, ‰	0	0,1-0,2	0,3-1,0	1,1-1,5	1,6-2,0	2,1-2,5	2,6-3,0	Uppgift saknas
Antal omkomna	16	1	0	2	2	5	2	1

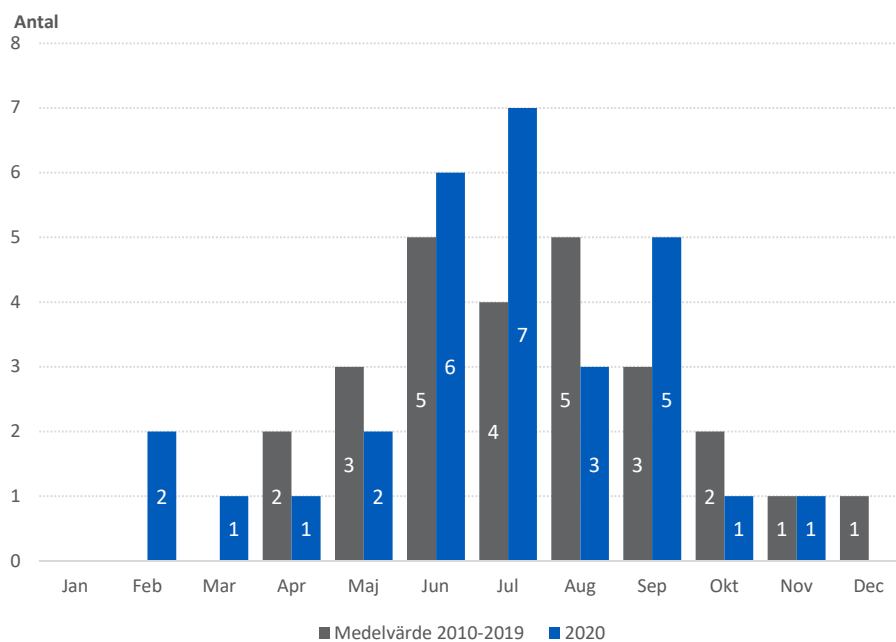
Av de omkomna hade minst 3 personer narkotika i kroppen. En av dessa var ordinerad medicin som innehöll narkotika.

Som brukligt är det sommarmånaderna som dominerar när det gäller omkomna i båtlivet, även om det var några som omkom även under senhösten och senhösten 2020. Några små skillnader syns jämfört med

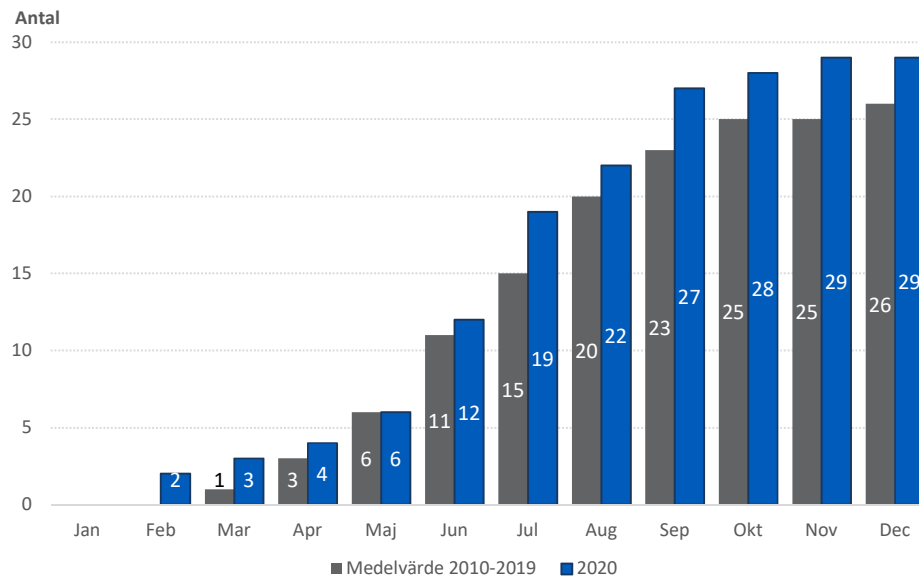
medelvärdet för de senaste tio åren, men de ska tolkas med försiktighet, eftersom antalen är så låga för varje månad.

Figur 1. Omkomna per månad 2020 och medelvärde 2010-2019

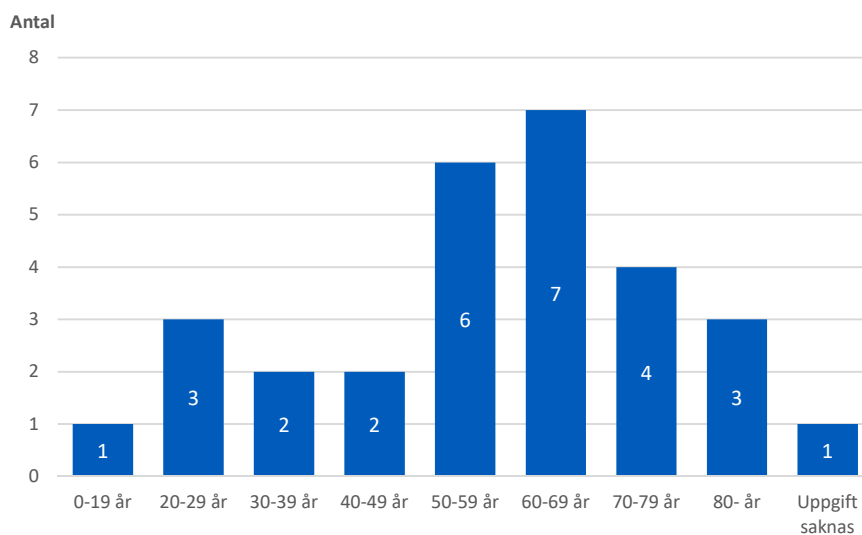
Figur 2 ger en alternativ bild av antalet omkomna per månad, genom att åskådliggöra hur antalet gradvis byggs upp månad för månad.

Figur 2. Ackumulerat antal omkomna per månad 2020 och medelvärde 2010-2019

De omkomna är i åldersintervallet 15-84 år. Den största gruppen är mellan 50 och 69 år, vilket är normalt. Uppgift om ålder saknas för en av de omkomna. Glädjande är att det är så få barn och ungdomar som omkommer i båtlivet.

Figur 3. Antal omkomna efter åldersgrupp 2020

Den vanligaste dödsorsaken var drunkning. Utöver drunkning omkom minst 3 personer av de skador de ådrog sig vid olyckstillfället. För 4 av de omkomna saknas uppgift om dödsorsak.

4.3 Vattenskyddade mobiler som livräddare

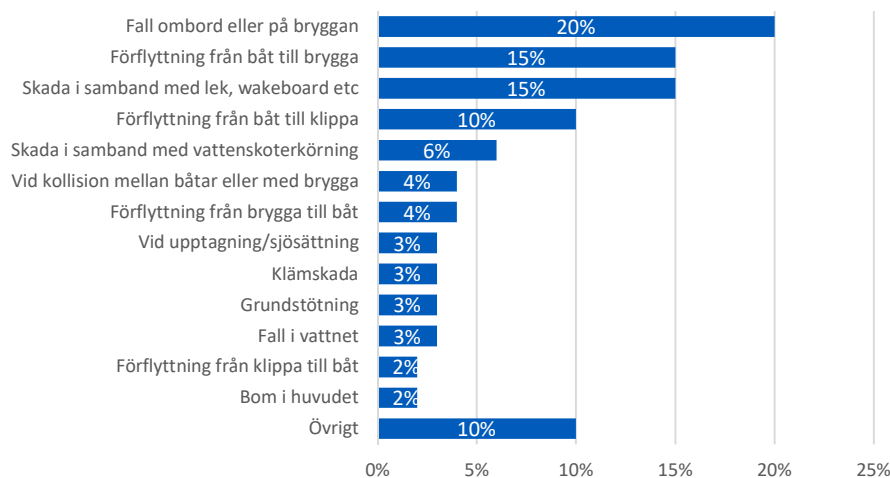
Varje år finns ett antal personer som räddas till livet genom att de larmar via vattenskyddade mobiler. Hur många som gör det är däremot svårt att avgöra, eftersom flera i första hand ringer till släkt eller vänner i stället för att larma via 112. Vi vet dock att det finns goda förutsättningar att bli räddad om man får iväg ett larm samt bär flytväst och väderanpassade kläder.

5 Personskador

Under år 2020 kom det in 213 rapporter om personskador rörande båtlivet från 20 olika akutsjukhus som Transportstyrelsen har avtal med. Av rapporterna rörde 99 kvinnor och 114 rörde män. Därmed är könsfördelningen relativt jämn, med 46 % respektive 54 %.

En tredjedel av olyckorna med personskador som följd skedde i samband med att man förflyttade sig mellan båten och en brygga eller klippa. En fjärdedel av olyckorna var fallolyckor, antingen fall ombord eller fall i vattnet. Det var ganska ovanligt att personer inom båtlivet skadade sig genom att de fick en bom i huvudet, klämde sig eller vid grundstötning och vid upptagning/sjösättning av båten.

Figur 4. Procentuell fördelning av aktivitet vid olyckstillfället för personskador 2020

Den 1 juli 2021 trädde en ny lag i kraft som bland annat innebär att Polisen, Kustbevakningen och akutsjukvården är skyldiga att rapportera in uppgifter om skadade inom båtlivet till Transportstyrelsen. Därmed kommer troligen också antalet inrapporterade personskador att öka betydligt under de kommande åren.

6 Insamling av olycksdata

Informationskällor

Transportstyrelsen har samlat in olycksdata från följande källor:

- Sjöfartsverkets sjö- och flygräddningscentral
- SOS Alarm
- Sjöräddningssällskapet
- Svenska livräddningssällskapet
- sjukhusens akutmottagningar i Göteborgs- och Stockholmsområdet
- dagstidningar
- Sjösäkerhetsrådets medlemmar
- personliga kontakter.

Vad ingår i statistiken?

I Transportstyrelsens statistik inom fritidsbåtlivet ingår såväl olyckor med fritidsbåtar under färd som fritidsbåtsrelaterade olyckor i hamn eller vid hamnmanöver. Definitionen omfattar även olyckor som sker medan någon är på väg till eller ifrån en fritidsbåt. Statistiken omfattar olyckor på svenskt vatten och både statliga och kommunala räddningsområden.

Under 2020 har ett 90-tal potentiella dödsolyckor undersökts av Transportstyrelsen, varav 28 har klassats som båtolyckor med dödlig utgång. Resterande olyckor har sorterats bort då de antingen varit falsklarm, rört sig om sjukdom eller självmord. Andra händelser, exempelvis drunkning i samband med bad, anses inte utgöra någon båtolycka.

Livräddningssällskapets statistik

Svenska Livräddningssällskapet, SLS, för också statistik över de som drunknar i samband med fritidsbåtolyckor.³ Varje månad genomfördes därför en avstämning med Livräddningssällskapet om antalet dödsolyckor.

Vid en direkt jämförelse stämmer inte siffrorna i statistiken överens helt, dels då SLS inte räknar med annat än just drunkningar, dels då de för

---

³ <https://svenskallivraddningssallskapet.se/sakerhet/drunkningsstatistik>

statistik över samtliga svenskar som drunknar. I statistiken återfinns personer som drunknar i badkar, i simbassänger, i bilar efter att ha kört över kajkanter etcetera.

7 Marknadskontroll

Transportstyrelsen genomför i dag marknadskontroll inom väg, luftfart och sjöfart. Marknadskontrollen garanterar säkerhet, hälsa och konsumentskydd inom EU:s inre marknad.

Sverige är ett av världens mest fritidsbåttäta länder. När den senaste båtlivsundersökningen genomfördes 2020 var antalet fritidsbåtar i sjödugligt skick i Sverige cirka 864 000.

Transportstyrelsen samverkar på fritidsbåtsområdet med 27 andra marknadskontrollmyndigheter inom EU samt Norge, Island och Schweiz. Det här är en förutsättning för en effektiv och likvärdig marknadskontroll. Särskilt med våra nordiska systemmyndigheter har vi ett nära samarbete. Ett annat helt avgörande samarbete har vi med Tullverket. När vi får kännedom om produkter från tredje land som inte uppfyller kraven och är potentiellt farliga kontaktar vi Tullverket för att produkterna ska kunna stoppas vid EU:s yttre gräns.

Sammanfattningsvis syftar Transportstyrelsens arbete till att underlätta för båtillverkare att göra rätt.

8 Säsongens väder

Efter en kall och blåsig vår kom sommarvärmerna i slutet av maj och gav en på sina håll rekordvarm juni med torrt och soligt väder och svagare vindar än normalt. Juli präglades däremot av lågtryck, regnområden, blåst och blygsamma temperaturer. I månadsskiftet slog vädret om igen och det blev en varmare och soligare augusti än normalt utan kraftigare vindar. Sista veckan drog dock ostadigare väder in.

9 Medlemmarnas avrapportering om det gångna året

9.1 Kustbevakningen

Kustbevakningen är en civil statlig myndighet som ansvarar för sjöövervakning och räddningstjänst till sjöss.

Inom dessa områden ska vi kunna förebygga, motstå och hantera krissituationer. Kustbevakningen har också uppdraget att samordna och förmedla civil sjöinformation till andra myndigheter.

Kustbevakningen ska värna liv, miljö och säkerhet genom att bidra till att minska antalet olyckor till sjöss genom att öka kunskapen och efterlevnaden av regelverket hos såväl yrkes- som fritidssjöfarten.

I vanliga fall har Kustbevakningen många möten med allmänheten där vi pratat sjösäkerhet och vi deltar aktivt vid olika evenemang och tillställningar samt besöker båtklubbar mm. År 2020 har Covid-19 förhindrat detta främst genom att de flesta evenemang blivit inställda. Dock har vi märkt ett ökat intresse och behov av personliga möten med enskilda människor i hamnar föra att prata säkerhet och sjömanskap, säkert kopplat till att många är nya på sjön.

Vi var med på Båtmässan i Göteborg och Stockholm (halva ställdes in). Vi har lagt ut ett 10-tal inlägg i sociala medier som snittat runt 25 000 visningar vardera

Vi har även haft medarbetare som pratat sjösäkerhet i olika lokalradiokanaler.

Kontrollverksamhet

Vi har märkt en ökad mängd fritidsbåtar vilket lett till att vi haft fler fartkontroller än ett normalår.

Pga. Covid-19 och den smittorisk det innebär med nära kontakt mellan människor gick Kustbevakningens ledning den 30 mars ut med att utandningsprov med sållningsinstrument endast ska genomföras om misstanke om brott föreligger annars ska det undvikas. Vilket har lett till att vi kontrollerat betydligt färre förare än normalt.

Antal Fartkontroller och övriga brott mot sjötrafikregler

Fart	2020	2019	2018	2017	2016
Antal kontrollåtgärder	949	732	1301	3226	4574
Anmälda brott (exkl. ordningsbot)	22	31	77	19	44
Antal ordningsbot	526	445	512	377	470

Övriga sjötrafikregler

Övriga sjötrafikregler	2020	2019	2018	2017	2016
Antal kontrollåtgärder	453	283	961	1560	1459
Anmälda brott (exkl. ordningsbot)	49	27	14	13	13
Antal ordningsbot	49	28	35	22	19

Sjöfylleri

Sjöfylleri	2020	2019	2018	2017	2016
Antal kontrollerade personer	1381	3448	3946	2588	2890
Anmälda brott	91	97	112	88	94

9.2 Sjöfartsverket

Förebyggande och skarpa sjösäkerhetsaktiviteter – Ordinarie verksamhet

Sjöfartsverket bedriver ständigt, dygnet runt och året om, aktiviteter som bör räknas som sjösäkerhetsaktiviteter. Här syftas till de uppgifter som ingår i vår ordinarie tjänsteutövning och som fungerar som förebyggande

aktiviteter för att höja sjösäkerheten. Det innefattar till exempel underhåll, förvaltning och utveckling av flytande och fasta sjösäkerhetsanordningar, sjömätning och sjökortsproduktion, lotsning, isbrytning med mera. Här ingår även tillhandahållandet, driften och utvecklingen av tjänster som främjar sjösäkerheten, exempelvis olika VTS-tjänster, Kustradionätet och vind- och vatteninformationsappen ViVa. Till den ordinarie verksamheten hör även alla de skarpa sjö- och flygräddningsuppdragen som Search And Rescue (SAR) svarar på och andra skarpa räddningsuppdrag där Sjöfartsverkets övriga resurser finns behjälpliga.

Utöver de ovan nämnda sjösäkerhetsaktiviteterna som ingår i den dagliga ordinarie verksamheten utför Sjöfartsverket ett antal aktiviteter riktade både mot branschen och mot allmänheten för att uppmärksamma sjösäkerhetsfrågor. Exempel på sådana aktiviteter listas nedan.

Sjörapporten

Vår kundtidning som kom ut fem gånger under 2020 och som riktas till våra kunder, våra egna medarbetare och övriga intressenter. Tidningen berör regelbundet sjösäkerhetsfrågor. I numren under 2020 går det bland annat att läsa om Sjöräddningssällskapets nya svävare (nr. 1, 2020), Sjösäkerhet - fritidsbåtar (nr. 2, 2020), Hemester ökade inte räddningsinsatserna (nr. 4, 2020), Säker på isen? (nr 5, 2020), Flygchef om jobbet ”Säkerhet ligger mig varmt om hjärtat” (nr 5, 2020).

Sociala medier

Sjöfartsverket finns närvarande i flera sociala medier, bland annat Facebook (cirka 17 800 följare) och Instagram (cirka 14 800 följare). I dessa kanaler väljer vi ofta att lyfta sjösäkerhetsfrågor. Många av inläggen/kampanjerna rörande dessa frågor har vi sponsrat, för att nå fler. Under 2020 har vi bland annat haft följande inlägg i sociala medier:

- Inlägg från övningar med Sjöräddningssällskapet
- Sommarkampanjer:
  - Sjösäkerhet – om vikten av att vara säker på sjön, och hur du är det. Bestod av sju delinlägg/filmer.
  - Flytvästkampanj – i samband med Flytvästveckan. Bestod av fyra delinlägg.
  - Badsäkerhet – om hur du och de runt dig badar tryggt, oavsett ålder och färdighet. Bestod av fem delinlägg/filmer.

- Navigering – om hur du navigerar säkert på sjön och vad du bör tänka på för din och andras säkerhet. Bestod av fem delinlägg/filmer.
- Vattenskotrar – informativt filminlägg framtaget tillsammans med Transportstyrelsen, med syfte att informera om hur du framför vattenskotter säkert.
- Inlägg om issäkerhet (både i början och i slutet av året).
- Uppmaning till flytvästanvändning vid hummerpremiär.
- Uppmaning om att inte kombinera alkohol och båtfarande.
- Uppmaning om att inte skjuta nödraketer i onödan.

Sjösäkerhetsfrågor i media

Sjöfartsverket har arbetat med sjösäkerhetsfrågor inom vårt press- och mediearbete. Här kommer några exempel på hur det har sett ut under det senaste året.

- Antalet sjöräddningsinsatser ökade under 2020
<https://www.mynewsdesk.com/se/sjofartsverket/pressreleases/antalet-sjoeraedningsinsatser-oekade-under-2020-3076011>
- Nytt samarbete för helikoptertransporter av covid-patienter
<https://www.mynewsdesk.com/se/sjofartsverket/pressreleases/nytt-samarbete-foer-helikoptertransporter-av-covid-patienter-3076466>
- Falsa nödraketer kostar både tid och resurser
<https://www.mynewsdesk.com/se/sjofartsverket/pressreleases/falska-noedraketer-kostar-baade-tid-och-resurser-3061742>
- Sjöfartsverket summerar räddningssommaren
<https://www.mynewsdesk.com/se/sjofartsverket/pressreleases/sjofartsverket-summerar-raedningssommaren-3034185>
- Väderappen Viva visar nu både sjöväderprognoser och vädervarningar
<https://www.mynewsdesk.com/se/sjofartsverket/pressreleases/vaederappen-viva-visar-nu-baade-sjoevaederprognoser-och-varningar-3000709>
- Sjärräddningsledaren: Ge dig aldrig ut på sjön utan flytväst
<https://www.mynewsdesk.com/se/sjofartsverket/news/sjoeraedningsledaren-ge-dig-aldrig-ut-paa-sjoen-utan-flytvaest-402479>

Statistik

Sjöfartsverket publicerar månadsvis preliminär statistik om antalet sjö- och flygräddningsfall på egen hemsida.

Större publikation utkommer årsvis och för de tre sommarmånaderna. Dessa publiceras både inom de egna kanalerna och genom olika pressmeddelanden. Dessa har generellt ett brett medialt utrymme, såväl inom riksmidia såsom inom olika lokala medier.

9.3 Sjöräddningssällskapet

För Sjöräddningssällskapet har 2020 varit vårt mest intensiva år någonsin vad gäller antalet uppdrag. Våra förebyggande uttryckningar (medlemsservice har under 2020 preliminärt ökat med 51 procent jämfört med 2019, från 3306 till 5006 (20201221)). Även räddningstjänstuppdragen har ökat, dock inte i lika hög grad: Jämfört med 2019 är den preliminära ökningen 27 procent, från 1094 till 1390 (20201221).

Våra uppdrag är självklart vår enskilt största insats för sjösäkerheten, skapad av otaliga timmar av frivilligt arbete av våra 2300 volontärer på 73 stationer. Utöver deras arbete kan vi nämna följande åtgärder under året som haft till syfte att arbeta förebyggande med sjösäkerheten:

- Medlemstidningen Trossen, med mycket tips för både nya och gamla båtägare, gavs som vanligt ut fyra gånger under året.
- Appen Kustväder, som nu funnits i 10 år, finns för att hjälpa båtfolket att bedöma vädret innan man ger sig ut på sjön. Vi når nu 110.900 användare med appen.
- Under året har vi börjar arbeta för att nå grupper som använder mindre farkoster. Under 2020 har det inneburit riktade säkerhetsråd via sociala medier till vattensportutövare, främst surfare (kite, vind, vågsurf, stand-up).
- I detta arbete tar vi också fram en dekal för att märka mindre farkoster. Kommer att distribueras till samtliga medlemmar i Sjöräddningssällskapet (131.000 under 2020) och finnas för beställning i vår webbshop från mars 2021.
- Under hösten började vi distribuera vår Badvett för årskurserna F-3 till skolor via plattformen utbudet.se

9.4 SMHI

SMHI levererar gratis vädertjänster lämpliga för fritidsbåtsfolk att använda för säkrare planering av sin vistelse på vattnet. På www.smhi.se finns en särskild del under Vädret/Hav och kust med prognoser och observationer för bland annat vindar, vågor och vattenstånd. Appen SMHI Väder har kartor som visar vind- respektive nederbördsprognoser samt radarbilder med blixtoobservationer och i appen kan användaren även själv välja att få notiser när SMHI utfärdar varningar.

SMHI uppmärksammade kampanjen ”Wear it, Sweden!” med en artikel på smhi.se och på sociala medier med bilder på meteorologer iförda flytväst som uppmanade följarna att precis som meteorologerna ta på sig flytvästen när de ska ut på sjön.

I början av sommaren stängde SMHI av sin gamla tjänst Kustvädret och flera besvikna användare hörde av sig. De gav värdefull feedback som kan användas för att ytterligare förbättra ersättaren Hav- och kustväder som man hittar på www.smhi.se/vader/prognoser/hav-och-kustvader. Glädjande var också att flera av de som klagade vände sig och nu uppskattar ersättaren.

Allt fler kopplar upp sina privata väderstationer till SMHI:s tjänst WOW – Mina observationer där man kan se observationer från både sin egen privata station och andras. WOW ger även meteorologerna en utförligare bild av väderläget och allmänheten kan också gå in och ta del av observationerna på <https://www.smhi.se/vader/observationer/mina-observationer-wow>. Särskilt värdefulla kan lokala observationer vara i skärgården där vädret kan variera i gränslandet mellan land och hav.

9.5 Svenska Båtunionen

Svenska Båtunionen, SBU har via sjösäkerhetskommittén arbetat med att öka sjösäkerhetsmedvetande för fritidsbåtfolket.

Material Egenkontroll av Fritidsbåt och Hamnar för fritidsbåtar har funnits på hemsidan och spridits till båtklubbar och båtägare via förbunden.

Under sommaren genomfördes en flytvästkampanj. Vi fick in nästa 50 ansökningar och efter genomgång beslutade vi att dela ut ca 350 flytvästar till 40 båtklubbar för bra aktiviteter.

Utbildningar i NFBs regi som gör båtlivet säkrare har saluförts.

9.6 Svenska Kanotförbundet

Coronapandemin påverkade framför allt nybörjarkurser och kurser i säkerhet, eftersom det är tillfällen då kursdeltagare kan hamna i fysiskt nära situationer. Trots det, efter diskussioner om alternativa placeringar och avstånd vid räddningsövningar, så gick drygt 300 personer utbildning i Grundläggande Säkerhet och Räddningsteknik under året. Av dessa var över 100 idrottslärare som utbildades inom ramen för projektet Säker paddling i skolan, som finansieras av Svenskt Friluftsliv. Projektet inleddes år 2019, och kommer att fortsätta även år 2021. Målet med projektet är att utbilda idrottslärare så att de blir trygga med att genomföra och inspirera elever att prova paddling och uppleva natur och friluftsliv på ett roligt och tryggt sätt, men också att lärare vet om omständigheterna kräver att en planerad tur ställs in.

Coronasituationen bidrog till att fler personer som är ovana vid att paddla och att vara ute på vattnet sökte sig ut i år. SKFs Godkända Kanotcentraler signalerar att försäljningen av framför allt kajaker ökade jämfört med föregående år.

SKFs interna säkerhetsgrupp identifierade riskgrupper. Grupper som ”sticker ut” är personer, oftare män än kvinnor, i ålder 40+ som vill utmana sig själva och överskattar sin egen förmåga, samt utländska gäster, framför allt danskar och tyskar, som besöker Sverige i syfte att fiska från kanot. Danska Kanotförbundet gav samma bild av just personer som åker till Sverige för att fiska, och som ofta är ovana vid både kallvattentemperaturen och t ex fjällsjömiljöer. SKF ser också risker med grupper som leds av utbildade ledare; där kan konsekvenserna bli omfattande om det handlar om flera personer som vid samma tillfälle hamnar i nöd.

Kunskapen som förmedlas vid utbildningen GSRT är viktig för alla som leder turer men även för individuella kanotister. Flera gånger har det visat sig att kunskapen verkligen gör skillnad. Ett exempel från sommaren är ett tillfälle då en skolgrupp paddlade ut trots stark vind och ingen kunskap om varken paddel teknik eller räddningar. En kajak slog runt och personen hamnade i vattnet. Personen kunde inte ta sig upp, och hans kamrater såg honom kanske inte ens eftersom de var utspridda över fjärden. Även om de hade kunnat ta sig till den välta båten visste de inte hur de skulle utföra en räddning. Mycket tursamt kom två kajakpaddlare förbi, varav båda har gått GSRT och havskajakledarutbildning. En av kvinnorna guidade den kapsejsade så att de kunde genomföra en kamraträddning, och den andra kvinnan bogserade in fler av de andra ungdomarna.

Ett annat exempel, även det från Stockholms skärgård, är från maj, när två kvinnor och en hund kapsejsade med sin kanot. Två ledare från sjöscouterna

kunde tack vare sina kunskaper i räddningsteknik hjälpa de nödställda och vända kanoten rätt, tömma den, och få tillbaka både kvinnor och hund i kanoten. Ingen av kvinnorna visste hur de skulle handskas med situationen, men de hade lyckligtvis med mobil i vattentätt fodral och kunde larma kanotuthyraren. SKF vill framför allt arbeta främjande, så att liknande situationer inte ens ska uppstå. Kunskap hos kanotuthyrare, hos de som hyr kanot, hos kanotklubbar och ledare och de som paddlar i egna kanoter är bästa garanten för att förebygga och främja risksituationer.

I skrivande stund har det skett fyra kanotolyckor med dödlig utgång. Det är fyra män som omkommit, och de har varit ensamma när olyckan inträffat. Ingen av olyckorna har skett under organiserade paddlingar genom kanotuthyrning eller kanotklubb.

SKF uppmärksammade Flytvästens Dag, genom inlägg på Facebook och på hemsida. Facebooksidan för SKF Friluftsliv och rekreation användes bland annat till att publicera information om säkerhet. I övrigt deltog SKF i möten med Sjösäkerhetsrådet.

SKF har arbetat med att sprida kunskap om säkerhet vid paddling i strömmande vatten, i samband med att många återställningsarbeten i gamla flottningsleder utförs. Dialog sker med länsstyrelser, Havs- och vattenmyndigheten och lokala entreprenörer som utför arbetena för att kanotperspektivet ska tas med vid placering av död ved och stenar i forsar.

Packraftpaddling är en aktivitet som ökar i popularitet. Många av de som paddlar packraft kommer från friluftslivet men är inte vana paddlare och inte heller kunniga om strömmande vatten och kallvattenpaddling. SKF har knutit kontakter och haft en informationsträff med säkerhetskunskap som tema.

9.7 Svenska Livräddningssällskapet

ATT FRÄMJA ALLMÄN SIMKUNNIGHET

Inom verksamhetsområde simkunnighet arbetar vi med frågor som rör den allmänna simkunnigheten. Här är simskolan en av grundbultarna och vårt fokus som riksorganisation är att skapa förutsättning för våra regionförbund, lokalföreningar och andra aktörer att genomföra simskolor runt om i landet. Detta gör vi till exempel genom att utbilda simlärare, stötta sommarsimskolor och driva projekt som leder till en ökad kvalitet i utbildningen eller ger möjlighet för fler att utbilda sig.

Simskola för stora och små

För att fler barn och vuxna ska kunna gå i simskola behövs det simlärare. Under 2020 minskade antalet simlärare som vi utbildade till 268 personer (392, 2019). Vad minskningen exakt beror på är svårt att se men den kan till viss del härledas till Coronapandemin med stängda simhallar och svårigheter att genomföra utbildningar där det krävs att man är fysiskt på plats.

Vattensäkerhetsutbildning

Projektet Vattensäkerhetsutbildning som vi driver med stöd av Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, MSB, är det största projektet vi driver inom simkunnighetsområdet. Projektet har drivits sedan 1996 med huvudinriktning på vattensäkerhet. Målgrupperna för denna verksamhet var från början landets 6-åringar, främst från socioekonomiskt svaga områden. Men idag erbjuder vi kostnadsfri vattensäkerhetsutbildning för både barn och vuxna runt om i landet.

Våra märken

Att gå i simskola och klara sitt första marke är för många ett minne för livet. Våra märken bygger på en kunskapsstegen där märkena skapar den röda tråden i simskolan med en tydlig struktur och målbeskrivning. Svenska Livräddningssällskapets märken hjälper simläraren att kontrollera att barnen verkligen lärt sig de olika momenten ordentligt. När grunden är lagd finns också simkunnigheten och vattensäkerheten där.

Simskolans kunskapsstege leder fram till läroplanens mål för grundskolan och börjar med märket Doppingen för att så småningom efter ett antal delmål nå till Bronsbojen. Det är ett simkunnighets- och säkerhetsmärke som innehåller alla de moment som ingår i målen för skolans läroplan för årskurs 6.

Utbildningar

Inom simkunnighetsområdet har vi flera olika utbildningar men Coronapandemin gjorde det extra utmanande att genomföra utbildningar under 2020. Den mest efterfrågade utbildningen är vår simlärarutbildning och vi utbildade 268 simlärare under 2020. Vi utbildade även babysiminstruktörer 29 personer (50, 2019) och har flera olika fortbildningar. En ny fortbildning togs fram under 2020 "Barn i behov av

särskilt stöd”. Fortbildningen vänder sig till dem som arbetar med barn i behov av särskilt stöd och vi ser framemot att kunna lansera denna utbildning under 2021.

ATT VERKA FÖR UTBREDD KUNNIGHET I LIVRÄDDNING

Inom verksamhetsområdet livräddning arbetar vi med frågor som rör kunnsighet inom livräddning. Det kan till exempel vara att utbilda poollivräddare och havslivräddare, bistå i arbetet med strandbevakning, lära ut HLR och Första Hjälpn eller anordna och stötta verksamhet för juniorlivräddare. Vi stödjer också tävlingsverksamheten inom livräddning.

Utbildning

Coronapandemin slog extra hårt mot våra utbildningar inom verksamhetsområde livräddning. De planerade havslivräddarutbildningarna fick ställas in helt och vi utbildade bara 58 poollivräddare (176, 2019).

Som utbildad poollivräddare arbetar man i en simhall eller vid ett utomhusbad med att bevaka och skapa en säkrare miljö för badgästerna. Under 2020 har många simhallar haft helt eller delvis stängt vilket kan ha påverkat efterfrågan på poollivräddare. Konsumentverket rekommenderar att en badvärd ska ha minst SLS-utbildning poollivräddare eller motsvarande kunskaper. Den Europeiska standarden 15288-2 anger också att det är den Nationella Livräddningsorganisationens utbildning som ska utgöra lägsta kompetensnivå för badvärd. Poollivräddare arbetar som badvärd/livräddare på badhus och simhallar. Som utbildad havslivräddare bevakar man vid öppet vatten vid sjö eller hav. Förutom att rycka in vid drunkningstillbud handlar mycket av arbetet om förebyggande arbete för att förhindra olyckor samt att ta hand om bistic, skrubbsår och borttappade barn under sommarmånaderna. Att vi var tvungna att ställa in havslivräddarutbildningarna under 2020 kan ha skapat en brist på havslivräddare. Vi ser att fler och fler kommuner anställer havslivräddare under sommarmånaderna för bevakning på kommunens stränder. Många av de som utbildar sig arbetar även ideellt på stränder där våra regionförbund eller lokalföreningar bedriver strandbevakning utanför kommunens regi.

Strandbevakning

I Sverige finns cirka 100 000 sjöar, cirka 3 000 km kust och cirka 2 700 badplatser, och den här sommaren när extra många semestrade i Sverige sökte sig fler till våra stränder, speciellt i början av sommaren när det var

som varmast. Under sommaren var endast 18 av landets alla stränder bevakade och 29 personer omkom i badrelaterade olyckor. Av dessa dödsolyckor inträffade 23 vid en obebakad offentlig badanläggning, strand eller bassäng. Livräddarnas främsta uppgift är att rädda liv genom förebyggande insatser. De ger information, ser till att livräddningsutrustningen finns och fungerar och agerar vid nödsituationer. Under 2020 har arbetet med att implementera drönare som ett komplement till ordinarie livräddningsinsatser vid strandbevakning fortsatt.

Drönare har använts vid strandbevakningen i Tylösand och i Göteborg. Beslutet att använda drönare som ett komplement till ordinarie bevakningsinsatser grundar sig i forskningsresultat från Karolinska Institutet. Där man under 2016 genomförde en studie i vilken man jämförde hur effektivt en drönare kan upptäcka en docka som befinner sig under vattenytan jämfört med traditionell skallgångskedja på 14 personer.

Youth Camp

Under 2020 har vi med stöd av Svenskt Friluftsliv kunnat fortsätta projektet där vi arbetar med att ta fram en ungdomsledarutbildning, som ska bli en del av vårt ordinarie utbildningsutbud. Vi har en önskan om att fler barn och ungdomar ska få upptäcka alla fördelar med ett rikt och tryggt friluftsliv. Genom att lära ut grundläggande vattensäkerhetskunskap i och med aktiviteter i och vid öppet vatten vill vi hjälpa barn och ungdomar att förstå vikten av ett förebyggande förhållningssätt och i förlängningen stimulera till ökad utomhusvistelse.

Sport och tävling

Sport och tävlingsverksamheten har till stora delar varit pausad under 2020. Några av våra lokalföreningar och regionförbund har genomfört träningsverksamhet inom ramen för de riktlinjer som folkhälsomyndigheten och regeringen gett. Alla tävlingar nationellt och internationellt har varit inställda. Livräddning som sport var från början i första hand avsedd för att uppmuntra livräddare att utveckla, underhålla och förbättra de grundläggande fysiska och mentala färdigheter som behövs för att rädda liv i vattenmiljö. Livräddningstävlingar består av en mängd olika tävlingsgrenar som ska vidareutveckla och demonstrera livräddande färdigheter, lämplighet och motivation. De utövas både i poolen, i havet och på stranden.

ATT PROPAGERA FÖR SÄKERHET VID VATTEN OCH ISAR

Inom verksamhetsområdet säkerhet arbetar vi med att öka kunskapen om säkerhet i, på och vid vatten vid friluftslivsaktiviteter och annan verksamhet i anslutning till vatten och isar. Vattensäkerhet går som en röd tråd genom allt vi gör. Precis som simskolan är en av grundbultarna i arbetet med att främja den allmänna simkunnigheten, är vattensäkerhet grunden i allt vårt arbete. Vi arbetar med kommuner för att de ska bli vattensäkra, samarbetar med olika aktörer inom säkerhet, sammanställer och publicera drunkningsstatistik och driver projekt inom vattensäkerhetsområdet. Vi pratar vattensäkerhet året runt och det finns med som en del i alla våra utbildningar och allt vårt informationsmaterial.

Vattensäkerhetskonferens

VATTENSÄKERHET 2020 är en nationell konferens och mötesplats där Svenska Livräddningssällskapet tillsammans med övriga berörda myndigheter och företag sätter fokus på att aktualisera frågorna och få ner antalet drunkningstillbud i Sverige. 2020 års konferens hann genomföras precis innan Coronapandemin kom till Sverige. Både nationella och internationella föreläsare deltog med både aktuella och intressanta ämnen. På plats fanns bland annat MBS:s generaldirektör som inledningstalade, ordförande från Svenskt Friluftsliv, Folkhälsomyndigheten, Sveriges Kommuner och Regioner samt Karolinska institutet.

Drunkningsstatistik

Varje år sammanställer vi en årsrapport över antalet omkomna vid drunkningsolyckor, årets rapport visar att 77 personer miste livet genom drunkning 2020. Det omkom flest män, 64 personer eller cirka 83 procent. Det är också flest äldre som omkommer och åldersspannet 60 år och äldre är överrepresenterat med 36 personer eller cirka 47 procent av samtliga omkomna. Under 2020 har de flesta dödsolyckorna inträffat i samband med en badolycka, 29 personer eller cirka 39 procent omkommer till följd av drunkning i samband med bad. Noterbart är att cirka 79 procent av dessa händelser inträffar på en officiell badplats med kommunalt huvudmannskap där livräddare saknas. Drunkningsolyckor inträffar jämnt fördelat över hela landet men region Stockholm (AB-län) noteras för flest dödliga drunkningsolyckor med elva personer som mister livet.

Värmland noterar noll drunkningar för andra året i följd.

Flytvästar

Denna sommar när många har semester hemma och kanske skaffat sin första båt har det varit högtryck för flytvästtillverkarna och många flytvästar har sålt slut i butikerna. Som ett led i vårt vattensäkerhetsarbete, stöttar vi flytvästdepåer över hela landet. Hos en flytvästdepå kan allmänheten låna eller hyra flytvästar för tillfälligt bruk. Hos en del depåer går det även att låna/hyra annan säkerhetsutrustning som isdubbar och räddningslina. Kontaktuppgifter till flytvästdepåerna finns på vår hemsida. Vi är också en del av Sjösäkerhetsrådet och vi driver gemensamma säkerhetsfrågor, bland annat frågor om hur vi ska kunna öka flytväst användningen. Internationella Flytväst dagen, Wear it, är den dag då vi uppmärksammar användandet av flytväst extra mycket. Wear it är en kampanj som flera länder deltar i och här i Sverige går den under kampanjnamnet Wear it Sweden. Vi och en lång rad organisationer och myndigheter, informerade om den stora nyttan av att använda flytväst på sjön under Wear it med budskapet att den bästa flytvästen är den du har på dig. Vi uppmärksammade det genom pressmeddelanden, på Facebook och Instagram. Över 10 000 personer tog del av vårt budskap.

Issäkerhetsrådet

Svenska Livräddningssällskapet är långt ifrån ensamma om att arbeta med frågor som rör issäkerhet. Genom att kombinera vår breda kunskap om allmänheten, med andra organisationers spetskompetens inom fiske, skridsko- och skoteråkning kan vi uppnå ännu bättre resultat när det kommer till issäkerhetsfrågor. Denna slutsats ledde till att vi under 2012 återupptog arbetet med det så kallade Issäkerhetsrådet. Med hjälp av projektmedel från Svenskt Friluftsliv har vi sedan 2017 haft möjlighet att utveckla arbetet med issäkerhetsrådet ännu mer. Rådet drivs i samarbete med Sveriges Snöskoterägares Riksorganisation (SNOFED), Friluftsförbundet, Svenska Sjöräddningssällskapet (SSRS), Skridskonätet, Sportfiskarna och Örnsköldsviks kommun.

Tillsammans sprider vi information som syftar till att öka kunskapen om is, så att allmänheten kan vistas på is på ett tryggt och säkert sätt. Att lära sig respektera isens faror och att vara väl påläst och förberedd räddar liv. På hemsidan issakerhet.se informerar vi om hur man vistas tryggare på isen. Cirka 10 000 personer besökte issakerhet.se under 2020 vilket är en minskning med 40 procent mot 2019. Issäkerhetsrådet släppte fem pressmeddelanden under 2020 och hade 51 omnämnande i redaktionell media och 22 i social media. 2020 miste 10 personer livet i samband med isrelaterade olyckor.

9.8 Transportstyrelsen

Transportstyrelsens medarbetare har vid flera tillfällen under det gångna året blivit intervjuade av fackpress, radio och nyhetsbyråer. De vanligaste frågorna rör vattenskotrar och olycksstatistiken kring dessa.

Vi har bidragit till regeringsuppdraget om att lämna förslag till vissa trafiksäkerhetshöjande åtgärder för vattenskotrar. Våra mest konkreta förslag handlar om utbildning och obligatoriskt förarbevis för att få framföra vattenskotrar.

Myndigheten har tillsammans med Sjöfartsverket publicerat inlägg på Facebook om säkerhet i samband med användande av vattenskotrar. Även andra inlägg om sjösäkerhet har publicerats på Facebook löpande efter säsong.

Kampanjen ”Ett renare kölvatten” syftade till att sprida kunskap bland fritidsbåtsägare om hur val av drivmedel, motor och körsätt påverkar miljö och hälsa. Annonsering gjordes på Blocket och i sociala medier.

I en kampanj för sjösäkerhet generellt återanvände vi tre sedan tidigare framtagna videoklipp, där influensers med en stor dos humor och värme kommunicerar viktiga och livräddande budskap. Filmerna visades på Facebook, Instagram och Aftonbladet TV. Kampanjen gav bättre resultat än förväntat när det gäller räckvidd.

Under hösten 2020 genomfördes datainsamling inom ramen för en fjärde båtlivsundersökning bland båtägare och personer som vistats i fritidsbåt under säsongen. Undersökningen var representativ för befolkningen och presenterades under 2021.

Fortsatt arbete har bedrivits med utveckling av den nya nationella databasen Strada, där bland annat olyckor inom båtlivet kommer att rapporteras av sjukvård, Polisen och Kustbevakningen.